

Beskrivelse af mit materiale med **HOMONYMER, HOMOGRAFER** og **HOMOFONER**

Da jeg i efteråret 2018 blev opfordret af en underviser på Facebook til at lave noget undervisningsmateriale om Homonymer, måtte jeg først slå ordet op, for jeg kendte ikke begrebet.

Definition fra Gyldendal Den Store Danske: ”Homonymer, der kun staves ens, men udtales forskelligt, kaldes *homografer* (2. led af græsk *graphein* 'skrive'), fx *kost*, der med udtalen [kɔsd] betyder 'fejeredskab' og med udtalen [kɔsd] 'forplejning'.

Homonymer, der udtales ens, men staves forskelligt, kaldes *homofoner* (2. led af græsk *phone* 'lyd'), fx *hver/værd/vær/vejr*, der alle udtales [vɛʌ], eller *hver/vær*, der i tryksvag stilling begge udtales [vɛʌ].”

I mit første forløb tænkte jeg derfor på homonymer som et overbegreb for homofoner og homografer, som frugt er det for æbler og pærer.

Jeg begyndte at lede efter ordlister med eksempler på homonymer, og søgte også efter materiale på biblioteket. De kunne ikke komme frem med meget, og det jeg fik med mig hjem, kom bare til at forvirre mig på et højt plan.

For eksempel et Kandidatspeciale, som hedder ”Homofontesten”, gav mig ikke andet end mange flere spørgsmål. Der stod fx sætninger som dette: ”Søgemaskiner på internettet skelner ikke mellem homografer, så homofoner som staves ens, får et fælles frekvensmål.” ???

Og andet sted, som en fodnote: ”Den objektive frekvensvurdering kan som nævnt kun finde sted ved de homofoner, som ikke staves ens. Af *de resterende homofoner* bliver frekvensvurderingen subjektiv; man kan fx forestille sig at ordet ”pære” hos de fleste børn vil skabe association til et stykke frugt snarere end en glødelampe.” De resterne homofoner???

Pære/pære er jo netop ikke homofoner, for de staves ens og lyder ens. Hvad er de så?

Andre eksempler som bliver nævnt i specialet, er: frø, bakke, knap - alle ord, som staves og lyder ens.

Nej, dette speciale var ikke til meget hjælp, så jeg kastede mig over ”Dansk homografordbog” af Søren Brandt. Han skriver et sted: ”De tre forskellige typer af homonymi er (1) sammenfald i skriften, men ikke i talen, (2) sammenfald i talen, men ikke i skriften, (3) sammenfald i såvel skrift som i tale.”

Se, så begyndte begreberne at falde på plads, selv om også her defineres homonymi som et overbegreb (*De tre forskellige typer af homonymi*), men i det mindste nævner han ”sammenfald i såvel skrift som i tale, som i ord som pære, frø, bakke etc.

Han bruger begreber som ”homografi uden homofoni” (røv/røv) og ”homofoni uden homografi” (hver, vejr, vær, værd), hvilket ikke gør det nemt!

I hans liste på 20.000 flertydige ord blander han - i mine øjne - homonymer og homografer sammen, så jeg var stadig ikke helt sikker på, at jeg havde forstået begrebet ”Homonymer”.

Så jeg ledte videre. og den bedste – efter min mening - definition fandt jeg på YouTube hos “Ordet på bordet”:

Homograf: Homo=ens, graf=tegn eller bogstav; staves ens, lyder forskelligt

Homofon: homo=ens, fon=lyd; lyder ens, staves forskelligt

Homonym: homo=ens, nym (fra græsk onyma) =navn/ord; staves ens, lyder ens

Og det er ud fra den definition, jeg har lavet mit materiale.

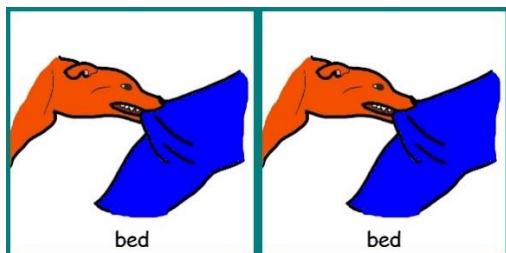
Jeg har delt mit materiale op i 8 dele, fordi jeg tænker, at noget er for svært til indskolingen, andet er måske for nemt til de ældste klasser.

Jeg har lavet følgende:

1)

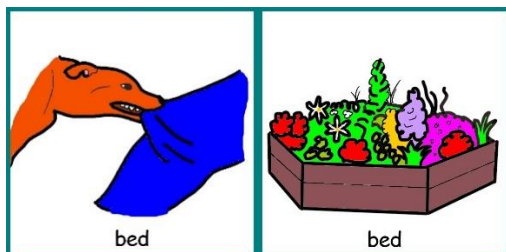
Vendespil med en-stavelser (heraf også nogle lydrette) **homonymer** (ord som staves ens og lyder ens) bestående af brikker med farvelagte tegninger med ord og brikker med farvelagte tegninger uden ord. Der er 2x28 brikker.

I indskolingen kan man først tale med eleverne om, hvad tegningerne mon forestiller – dette er nødvendigt, da nogle vil se en hund, der bider, andre et blomsterbed, og hvad har de to tegninger med hinanden at gøre? Det er nødvendigt for underviseren at sikre sig, at eleverne ser det samme, så her må man tale sig frem til, at homonymet er bed/bed. Det giver god anledning til at tale om navneord og udsagnsord samt bøjninger af udsagnsord.

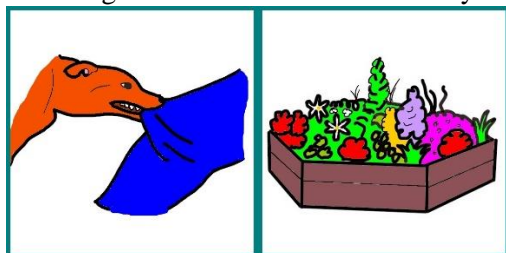

At der er brikker både med ord og uden ord, er for at underviseren kan tilrettelægge undervisningen ud fra dét niveau eleverne er. Nogle børn skal måske have en udgave af spillet med 2 x hund med ordet på, som danner et stik, for at blive fortrolig med ordet ”bed”. Print derfor arkene med brikker med ord på ud to gange til et klassisk vendespil.

Senere kan børnene lære at parre homonymet bed(at bide)/bed(blomsterbed), stadig med ordene på til understøttelse.

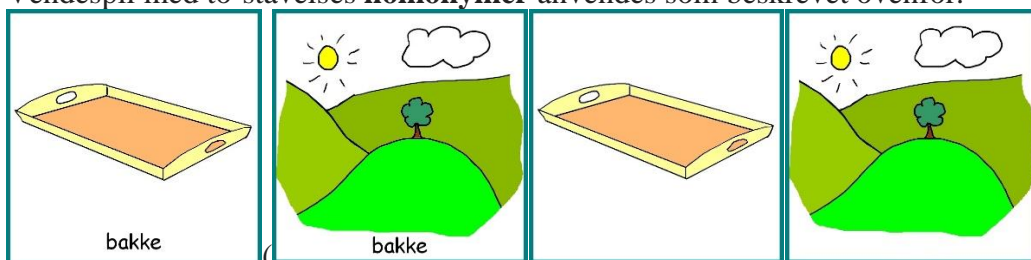

Senere igen vil de kunne huske homonymet og er i stand til at danne stik med brikkerne uden ord.

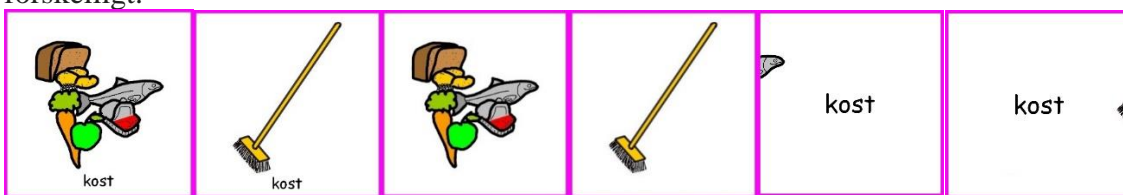
2)

Vendespil med to-stavelser **homonymer** anvendes som beskrevet ovenfor.

3)

Vendespil med **homografer** (ord som staves ens, men lyder forskelligt) anvendes som beskrevet ovenfor. Her har jeg dog tilføjet brikker kun med ordene, i dette tilfælde ord som ser ens ud, men lyder forskelligt.

4)

Vendespil med **homofoner** (ord som lyder ens, mens staves forskelligt). Her har jeg også tilføjet brikker kun med ordene, i dette tilfælde ord som ser forskellige ud, men lyder ens.

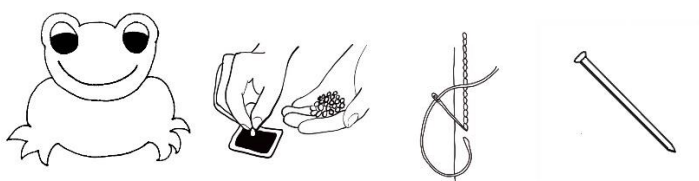

Alle brikkerne måler 5x5 cm og passer til de færdige brikker man af og til kan købe hos Flying Tiger. Alternativet er at printe ud på lidt kraftigt papir og laminere brikkerne.

5)

Homonymer (staves og lyder ens) til indskolingen: Redigerbart materiale med sort-hvide tegninger til at anvende i opgaver designet af den enkelte underviser. Alle ordene er en-stavelers ord, nogle af dem er lydrette.

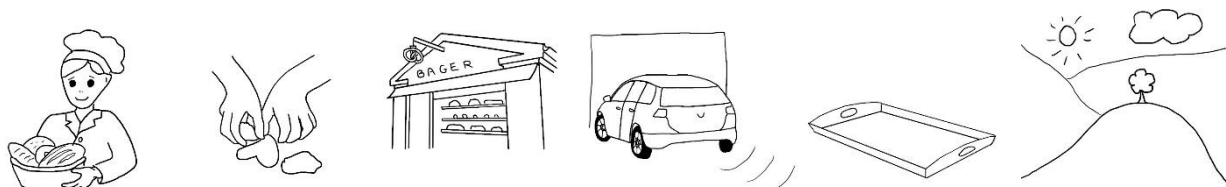
Dette materiale består af 34 homonymer – illustreret med i alt 72 tegninger. På det første sæt tegninger er ordet skrevet på tegningen. Dernæst følger et sæt uden ord, idet jeg forestiller mig, at de kan anvendes i forskellige slags opgaver og give nye udfordringer. Sværhedsgraden kan således varieres. Der er 72 sætninger som ”facitliste”.

6)

Homonymer med to-stavelers ord: Redigerbart materiale med sort-hvide tegninger til at anvende i opgaver designet af den enkelte underviser.

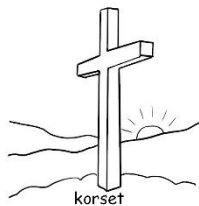
Dette materiale består af 40 homonymer – illustreret med 89 tegninger og tilhørende 89 sætninger. Også i dette materiale er der et sæt tegninger med ord og et sæt tegninger uden ord. Der er 89 sætninger som ”facitliste”.

7)

Homografer (staves ens, lyder forskelligt):

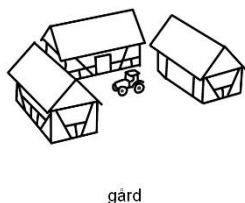
7 homografer, 14 tegninger og 14 sætninger. Der er tegninger med og uden ord.

8)

Homofoner (staves forskelligt, lyder ens):

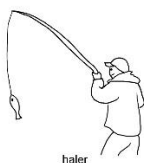
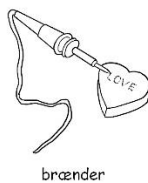
14 homofoner, 28 tegninger og 28 sætninger. Der er tegninger med og uden ord.

Tegningerne er i sort hvid af hensyn til ud-printning. Det er også så de børn, som bliver hurtigt færdige med opgaverne, kan sidde og farvelægge tegningerne, mens de venter på resten af klassen.

Udeladelser:

Nogle homonymer og homografer er så vanskelige at placere, så jeg har valgt at udelade dem. Eksempler på dette er: brænder, stiger, maler og haler.

Da jeg ikke selv er underviser, stiller jeg bare tegninger og mine bud på sætninger til rådighed i håb om, at de kan anvendes i undervisningen. Materialet må kun anvendes til egen undervisning.

Venlig hilsen Alexandra Moysey

www.sprogkassen.dk